

MATTHEW TREE, GIRONA 70, 3-2, BARCELONA 08009, CATALONIA - SPAIN

16/5/91

Estimat Jordi,

Moltes gràcies per la traducció amb dedicatòria de "en tombar la vuitantena" - com dius tu, una joia. Sobretot el primer paràgraf! Me'n recordo que fa anys vaig llegir un d'aquells articles que fa o feia l'Espinàs a l'AVUI, on comentava (favorablement) aquest llibre. Em va sorprendre que aquest text es podia trobar en català (m'havia costat un ou i mig aconseguir-ne un exemplar en l'original a Anglaterra), i sempre l'he buscat per les llibreries. No sabia, és clar, que era obra teva, i a més, publicada per l'Antoni! També he fet més d'un cop d'ull a la llista de les teves traduccions, que és verdaderament extraordinària. Vaig a comprar el Thackeray de seguida, com també el Tròpic de Càncer per un estudiant meu. Quina llista.. Últimament, a la premsa d'aquí, no deixa de sortir el teu nom, i això que només llegeixo "El Temps" i el "Brusi" (es tracta d'aquelles traduccions acabades d'editar que m'has comentat - Durrell, Dickens, Bellow, Larkin - una llista encara més heterogènia!).

Tornant a Miller per un moment: he demanat que m'enviessin la correspondència amb Rives Childs i la de "Hamlet". La primera no és res fora del món, però inclou unes referències interessants a Opus Pistorum (on Miller nega ser-ne l'autor). Pel que fa al "Hamlet", aquest és, alguns diuen, un dels millors llibres de Miller, escrit en ple esclat creatiu (intercalat entre els llibres parisencs i El Colós), però el problema és que per entendre-hi bé les cartes còmiques i del tot anàrquiques de Miller s'han de llegir els tesis secs, llargs, i força pomposos del seu correspondent, en Fraenkel, que déu n'hi do, de pesats. Potser per això, no s'ha reeditat gaire. També acabo de llegir l'última biografia de Miller, Henry Miller, A Life de Robert Ferguson (que també va escriure la biografia definitiva de Hamsun) - (Random Century). Aquest llibre segur que t'interessarà, com que és el primer intent seriós de construir, mitjançant recerques a fons als arxius de Brooklyn, cartes als sobrevivents de l'època etcètera, el període de la vida de Miller que forma la matèria crua pel Tròpic de Capricorn i la Rosy Crucifixion. Es clar que això mena, sobretot quan es tracta d'un

anglès un xic purità com és, es veu, en Ferguson, a una comparança entre la versió de tal o tal episodi escrit per Miller, i la versió "real". És clar, molts episodis després fets llegendaris per Miller no van passar tal com ell ens els explica, si més no al peu de la lletra. No era pas un amic seu que va animar la seva primera esposa a descobrir-lo al llit amb la June Smith, posem per cas. I la seva visió mitologitzant de la June com una espècie de nimfomana, tampoc era certa (ella li era del tot fidel, segons el Ferguson). I així, ad infinitum (sovint el Ferguson critica Miller per no ser tan pobre com aquest volia fer creure als seus admiradors). És una mena de crítica potser inevitable per un escriptor que descrivia els seus propis llibres com a "auto-novels", molt més inevitable que no pas per un autor de llibres declarats de ficció. A més, el mateix Miller es va enfadar com un nen quan qualsevol altra persona intentava donar una altra versió dels fets (Brassai, Robitaille, Jay Martin). Potser perquè la veritat que volia descriure era una veritat subjectiva, no documental, però com que la visió subjectiva partia sempre de la vida mateixa, i no de l'imaginació, els seus llibres sempre han estat oberts a aquest tipus de confusió. El sorprenent, potser, és que, de fet, hi ha molt poca diferència entre la "realitat" descoberta per Ferguson i la "versió subjectiva" creada per Miller. I, al llarg de la biografia, malgrat tants intents del biògraf a mostrar Miller com un estrofolari una mica farsant (tan anglès, el biògraf!), la personalitat de Miller surt guanyant. Un petit exemple: quants escriptors famosos dels anys quaranta - els EE.UU en plena guerra - haurien quedat contentíssims després d'haver sigut fotuts fora d'un restaurant negre a causa de la seva pell blanca? A Miller no només li va agradar, això, sinó que esperava que "més establiments negres seguiran aquesta pràctica amb els anys que venen". Chapeau, no?

La llàstima del llibre és que dedica només setanta pàgines (de 377) als últims quaranta anys de Miller, quan va escriure gairebé tots els seus llibres. I no esmenta les contribucions lingüístiques ni estilístiques de Miller a la literatura de la post-guerra. I no diu res de l'influència enorme que Miller ha tingut sobre generacions senceres d'escriptors importants arreu del món. És aquesta influència, diria jo, que ha obligat als acadèmics de torn a tractar Miller com a escriptor "clàssic" i establert i no com a pornògraf literat o bestseller temporani - i com els hauria agradat, optar per aquesta

alternativa! Una altra llacuna, és l'acceptació que Miller ha tingut a Europa (a part les illes de Sa Majestat, per descomptat), una acceptació ja ben sòlida molt abans de que l'acceptessin de ple al seu propi país. Fins i tot ara, com ja he dit massa vegades, em sembla, al sagrat Regne Unit, passen força de Miller. Sé que allà, als cursos de literatura nordamericana moderna, solen esmentar només Càncer com a llibre de lectura obligatòria.

D'altra banda, Ferguson fa destacar Els Llibres En La Meva Vida com un dels llibres més entretinguts de Miller, i el recomana com una bona introducció per qualsevol persona que vol entrar al món dels llibres. (Noto que encara queda inèdit a la teva llista, i a Anglaterra mateixa no es pot trobar - potser d'aquí poc hi haurà més interès per part dels editors - o és que sóc molt ingenu?). Què més? Ferguson també critica els atacs de Kate Millett als anys setanta. Sexual Politics i llibres semblants enganxaven l'etiqueta masclista a tota l'obra confessional de Miller, no pel contingut essencial dels llibres sinò més aviat per l'ús que feia de certes paraules (com ara cunt, mot tabú, altra vegada). El resultat: era quasibé un crim social - en certs cercles - admetre que t'havien agradat els Tròpics. Ara, Ferguson ens mostra que tota la vida i obra de Henry Miller impliquen un rebuig sistemàtic del paper convencional de l'home a la societat (com a cap de família, etcètera), que el seu ús de llenguatge roman fidel als seus arrels brooklinesos dels anys vint, i que, en fi, el puritanisme de Millett pot esdevenir fàcilment una cosa semblant al puritanisme reaccionari tan corrent abans de 1961..L'actitud de Ferguson és indicatiu d'un canvi de rumb, talment una reacció contra el puritanisme històric engendrat per la SIDA, un canvi on els tesis puritans feministes (no els altres tesis feministes!) no hi tenen cabuda. (No pots imaginar fins a quins extrems aquest puritanisme va arribar: jo me'n recordo d'una noia anglesa anarco-feminista de vint-i-escaig anys que es va escandilitzar com una iaia de fi de segle quan va veure un cos nu femení a un anunci de la TV3 - una dona caminant per la platja, tot i recomanant-nos un xampú).

D'altra banda, he acabat el guió. Ja està amb una productora, i el portaré a tres més, la setmana que ve. Ja no sé si és bo o dolent, després de sis mesos treballant-hi. Una espècie de comèdia. Vam fer una lectura amb uns actors d'aquí. A ells, sí que els va agradar.

Ja veurem.

Per omplir el buit, he tornat a la novel·la (en anglès), ja una mica desorientat per haver escrit tant de temps en català i per no haver llegit res que no fossin manuals d'escriptura de guió, o bé revistes. Amb la novel·la, em passa cada dos per tres que no sé si estic escrivint una merda autèntica o bé una cosa original i entretinguda. I honesta! Després del guió - on s'han hagut d'obeir un reguitzell de restriccions, formalitats, convencions, i lleis no escrites - tornar a la novel·la és com entrar un camp de blat després d'haver passat mesos passejant per carrerons. Ja no hi ha regles de cap mena.

I també he pensat en un altre projecte, d'aquells que m'entren al cap quan temo que no veig el meu nom imprès prou vegades. Vaig enviar, ja fa mesos, un article sobre la situació general a Romania a El Temps - el van perdre. Doncs, aquesta vegada, m'han donat una garantia que llegiran, i guardaran, qualsevol article que presento. Bé, doncs, en tinc tres projectats. Un sobre el David Rosenthal, un altre sobre l'actitud dels guiris residents a Catalunya pel que fa a l'idioma del país. I, txa-txan!, un altre sobre Miller. I és ara que no sé si em passo de la ratlla o no: vull fer-te una entrevista per escrit, entrevista que ompliria més de la meitat de l'article. De totes maneres, t'envio les preguntes, i si no tens temps per contestar-les, o bé si prefereixes no fer-ho per les raons que sigui, doncs, ho entendre perfectament. Així, interrompo la carta..

1. Dels vint-i-sis autors en llengua anglesa que has traduït al català, Henry Miller n'és el més ben representat pel que fa al nombre de llibres: nou fins ara, i deu si afegim la traducció de Sexus que estàs enllestit ara mateix. Això ha estat per casualitat, o indica un interès especial per part teva en aquest escriptor?

2. Com es van vendre les teves traduccions de la trilogia parisenc quan van sortir fa cosa d'uns deu anys? Quina mena d'impacte van tenir?

3. Oi que van ser suprimides fins que les versions castellanes fossin enllestides?

4. Aquestes traduccions s'acaben de reeditar. Això correspon a una revaloració de l'obra de Miller en els últims anys, a un augment d'interès?

5. En Avui Es Parla De Mi, Pedrolo fa repetides referències als Tròpics de Miller, com a dos llibres que l'havien influenciat molt. Hi ha hagut d'altres exemples de l'influència de Miller a l'àmbit literari català?

6. L'esclat del feminisme militant i l'aparició de la SIDA en els últims anys, són factors que fan de Miller un escriptor desfasat? Es masclista?

7. Has escrit en algun lloc, que Miller va ajudar a revitalitzar la llengua anglesa amb el seu vocabulari extens. Quines altres aportacions - a nivell general - ha fet aquest escriptor? (Uf!)

8. Penses que l'emfàsi sobre Miller com a escriptor eròtic ha resultat en la marginalització de la resta de la seva obra, la majoria de la qual, de fet, té poques referències sexuals? Quins llibres més destacaries com de "lectura obligatòria" per un lector que vol apreciar millor l'obra de Miller?

9. Miller sol fer servir una barreja de frases recargolades, vocabulari rebuscat, i l'argot del carrer, per no dir tota una serie de frases fetes tretes de tot arreu. I ni parlem de les paraulotes. Quins problemes presenta al traductor al català?

10. Encara hi ha un sector de l'^{establishment} establiment literari - nord-americà, britànic, o bé català - que segueix intentant bandejar la obra de Miller, de treure-li importància, de tractar-lo com a fenomen sense transcendència?

11. Un llibre preferit?

12. Com situaries Sexus - i la resta de la Crucifixió Rosada - en l'obra de Miller?

13. Vas mantenir una correspondència amb Miller durant alguns anys. Va mostrar algun interès en el fenomen català? Què més faries destacar, pel que fa a les seves cartes?

14. El proper projecte milleresc?

I ja està!

I ara, Jordi, millor que em callo. No sé si estic fent el ximple amb això dels articles, però intentar-ho no pot fer mal a ningú, oi? I si reeixen, doncs, serà una altra experiència escrita. Records a la teva muller, i millors desitjos de part meva, tornaré a escriure, bona sort amb tot

Fins aviat,

Matthew